

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering
Kabinetformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Leeuwarden, 30 januari 2024
Verzonden, **- 8 FEB. 2024**

Ons kenmerk : 02186581
Afd./Opgave : Wadden
Behandeld door : L. Schonewille / (058) 292 58 32 of l.schonewille@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : Aandachtspunten Waddengebied t.b.v. de onderhandelingen

Geachte heer Plasterk,

In de wetenschap dat u hard werkt aan de vorming van een nieuw regeerakkoord geven we u als Waddenprovincies graag een aantal aandachtspunten mee. We hopen van harte dat de formerende partijen deze aandachtspunten betrekken bij de onderhandelingen.

Een schets van het Waddengebied

De Waddenzee, de Waddeneilanden en het Waddenkustgebied van Noord-Holland, Fryslân en Groningen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: het is één systeem met een complexe samenhang. De Waddenzee, die zich uitstrekt langs de kusten van Nederland, Duitsland en Denemarken, is het grootste intergetijdengebied ter wereld en tevens het grootste aaneengesloten natuurgebied van West-Europa. Het heeft dan ook de status van UNESCO Werelderfgoed. Nergens anders bestaat er zo'n dynamisch landschap met een veelheid aan leefgebieden die gevormd zijn door wind en getijden. De biodiversiteit op wereldschaal is afhankelijk van de Waddenzee. Het Waddengebied is voor miljoenen vogels en vissen een schakel van levensbelang in het wereldwijde ecologische systeem (Swimway/Flyway). De vijf Waddeneilanden vormen samen een derde deel van de Nederlandse Noordzeekustlijn en zijn daarmee zeer belangrijk voor de kustveiligheid van Noord-Nederland.

Het Waddengebied is een prachtige plek om te wonen, te werken en te recreëren. Bewoners zijn er gelukkig, gezond en tevreden. De combinatie van cultuurhistorie, natuur en landschap en de open Waddenzee maken het Waddengebied tot een geliefde bestemming voor recreanten en toeristen uit binnen- en buitenland. Steevast prijkt het Waddengebied bovenaan lijstjes van mooiste, natuurlijkste en aantrekkelijkste gebieden van Nederland. Recreatie en toerisme vormen voor de eilanden de levensader; jaarlijks vinden er meer dan 10 miljoen toeristische overnachtingen plaats. Ook voor het gebied aan de vastewalkust liggen er

kansen voor verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme. Naast recreatie en toerisme zijn ook de landbouw, de havens, en de visserij economische factoren van betekenis. Het Waddengebied is, kort gezegd, een in vele opzichten uniek gebied en als Waddenprovincies zijn wij ons hier bewust van. Werken, wonen en recreëren in/nabij een kwetsbaar natuurgebied leidt op verschillende manieren ook tot een spagaat tussen enerzijds het beschermen en ontwikkelen van de ecologische waarden en anderzijds het borgen van de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het gebied.

Samenwerking Rijk-regio

Sinds 2020 spreken Rijk, regionale overheden én stakeholders over strategische keuzes voor het Waddengebied in de 'governance voor het Waddengebied'. Overheden doen dat in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, waarin drie ministers deelnemen en zes vertegenwoordigers van regionale overheden. Stakeholders spreken elkaar in het Omgevingsberaad Waddengebied, onder voorzitterschap van Commissaris van de Koning van Fryslân, de heer Brok, in zijn rol als rijksheer. Bij monde van de heer Brok adviseert het Omgevingsberaad het Bestuurlijk Overleg. De beleidsmatige onderlegger van deze bestuurlijke samenwerking is de in 2020 vastgestelde Agenda voor het Waddengebied 2050. **We hechten zeer aan het voortzetten van de huidige governance voor het Waddengebied.** In de afgelopen jaren is ons gebleken dat het een gelegenheid biedt om de complexe opgaven die zich in het Waddengebied voordoen, in samenhang met elkaar te beschouwen en op basis daarvan keuzes te maken. Hoewel deze keuzes niet altijd gemakkelijk zijn, proefden we bij de deelnemers de durf en wil om tot deze keuzes te komen.

Beleidskader natuur Waddenzee

In de afgelopen kabinetsperiode heeft de minister voor Natuur en Stikstof de Tweede Kamer toegezegd een beleidskader natuur Waddenzee op te stellen. Het beleidskader moet ervoor zorgen dat het gebruik van de Waddenzee (bijvoorbeeld ten behoeve van bereikbaarheid, recreatie en toerisme, visserij en energieopwekking), in balans wordt gebracht met de ecologische draagkracht van de Waddenzee. Als Waddenprovincies vinden we een dergelijk beleidskader van groot belang. In de eerste plaats om er zorg voor te dragen dat de ecologische waarden van de Waddenzee ook in de toekomst nog een drager kunnen zijn voor een duurzaam gebruik ervan. In onze rol als bevoegd gezag Wet natuurbescherming is een beleidskader natuur Waddenzee van groot belang als handvat om vergunningverlening op te baseren. **We vragen u om genoemde redenen voortvarend door te gaan met de totstandkoming van het beleidskader natuur Waddenzee.**

UNESCO Werelderfgoed Waddenzee

Wij voelen ons medeverantwoordelijk voor de bescherming en ontwikkeling van het Waddengebied en daarmee ook van het Unesco werelderfgoed Waddenzee. Via het Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied investeren de provincies al jaren in de natuurwaarden van de Waddenzee en de aangrenzende kustzone. De Werelderfgoedstatus van de Waddenzee is ingebed in vrijwel alle activiteiten die de provincies in en langs de Waddenkust ondernemen. Het is tevens een belangrijk verbindend element van de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Uitvoeringsprogramma 2021-2026.

Eind 2023 stuurde UNESCO een alarmerende brief aan het kabinet. We maken ons zorgen over de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee: deze zou wat ons betreft niet ter discussie moeten staan. In de brief roept UNESCO de Nederlandse overheid op om haar standpunt over gaswinning bij Ternaard te herzien en hier geen vergunning meer voor te verlenen.

Daarmee zou een einde komen aan de gaswinning in de Waddenzee. **De Waddenprovincies steunen deze oproep ten zeerste.** Gaswinning in de Waddenzee, in welke vorm dan ook, is in onze ogen niet verenigbaar met de doelen wij, samen met het Rijk, in het gebied nastreven.

Bereikbaarheid Waddengebied

Een goede bereikbaarheid van het Waddengebied, zowel van de eilanden als de zeehavens aan de Waddenkust, is essentieel voor de leefbaarheid in het gebied. In de Agenda voor het Waddengebied 2050 hebben partijen dan ook met elkaar afgesproken de bereikbaarheid op lange termijn te garanderen en tegelijkertijd de impact van bereikbaarheid op natuur en milieu zo gering mogelijk te laten zijn. De komende kabinetsperiode doen zich een aantal grote kansen voor om hierin betekenisvolle stappen te zetten: de voorbereiding van nieuwe concessies Waddenveren voor de periode vanaf 2029, de aanschaf van nieuwe schepen voor het gebied Wadden-Oost, en de MIRT-verkenning i.k.v. de bereikbaarheid Ameland. Deze samenloop van processen creëert een grote kans om te komen tot verduurzaming van het vervoer en het verminderen van de impact van baggerwerkzaamheden op de Waddenzee-natuur. **We roepen u van harte op deze kans te benutten. En daartoe genoemde (en andere relevante processen en projecten) in samenhang met elkaar te blijven bekijken en besluiten erover in de logische volgorde te nemen. In aanvulling hierop vragen we ook uw aandacht voor de bereikbaarheid van de zeehavens aan de vastewalkust en de duurzame ontwikkeling ervan.**

Veiligheid Waddengebied

In de recente geschiedenis is het Waddengebied opgeschrikt door verschillende incidenten op de internationale scheepvaartroute boven de Waddeneilanden en op de Waddenzee zelf. De ramp met de MSc Zoe staat een ieder in het Waddengebied nog vers in het geheugen. Bijna 350 containers sloegen overboord en veroorzaakten een grote vervuiling van de Waddenstranden en de Waddenzee. Korter geleden kreeg het Waddengebied te maken met incidenten met watertaxi's en brand op het autovrachtschip Freemantle Highway. Als laatstgenoemd schip was gezonken (het meest waarschijnlijke scenario in geval van brand) had het Waddengebied opnieuw te maken gehad met een milieuramp. De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft 2022 besloten een actieve verkeersbegeleiding in te voeren voor de scheepvaart op de Noordzee boven de Waddeneilanden. Dit is een besluit dat van essentieel belang is voor de veiligheid in het Waddengebied. Maar ook andere maatregelen kunnen bijdragen aan de veiligheid, zoals aanvullende afspraken in internationaal verband over de wijze van containervervoer per schip. **We verzoeken u alles in het werk te blijven stellen om incidenten op de vaarroutes boven de Waddeneilanden en op de Waddenzee te voorkomen.**

Energietransitie

Als Waddenprovincies zijn we ons terdege bewust van nut en noodzaak van de energietransitie. Met onze regionale energiestrategieën zetten we hier vol op in. De opwekking van windenergie op de Noordzee, speelt een belangrijke rol in de nationale energiestrategie. De op de Noordzee opgewekte energie moet uiteindelijk ergens aan land worden gebracht. Voor windparken in het deel van de Noordzee ten noorden van de Waddeneilanden is de Eemshaven de beoogde aanlandingslocatie. Over het tracé dat daartoe gevolgd wordt, zijn Rijk en regio nog in gesprek. De regio heeft daarbij een sterke voorkeur voor tracés ten oosten van de Waddeneilanden en de tunnelvariant omdat de natuur van de Waddenzee daarmee zoveel mogelijk wordt ontzien. Voor het welslagen ervan is het gesprek met Duitsland over het Eems-Dollard Verdragsgebied van groot belang.

Hierbij benadrukken we nog eens het belang van het voorkómen van doorsnijding van kwetsbare gebieden op de Waddeneilanden, in de Waddenzee en aan de vastewalkust en roepen wij op tot het voeren van een constructieve dialoog met Duitsland over het Eems-Dollard Verdragsgebied.

Kustfonds

Met het huidige Waddenfonds investeren we als Waddenprovincies al jaren in de economie en ecologie van het Waddengebied. Hierbij richt het Waddenfonds zich op het realiseren van een plus op reguliere investeringen, bijvoorbeeld in het kader van beheer. Het Waddenfonds krijgt in 2026 de laatste dotatie vanuit het Rijk. De opgaven die Rijk en regio in de Agenda voor het Waddengebied 2050 adresseerden, vragen echter ook de komende decennia nog om aanzienlijke investeringen. En daarbij gaat het niet alleen om een 'plus', maar ook om extra investeringen in beleid en beheer van het Waddengebied. Aangezien het gebied vraagt om integrale oplossingen, is het ook gebaat bij een gebundelde, gebiedsgericht inzet van middelen. Een eerste inschatting van de benodigde extra investeringen gaat uit van 10-20 miljard in de periode tot en met 2050. **We dringen er bij u op aan voor de periode vanaf 2027 een nieuw, langjarig investeringsprogramma voor het Waddengebied in te richten. Bij de inzet ervan spelen we als provincies graag een rol en stellen we de ervaring die we hebben opgedaan met het Waddenfonds graag beschikbaar.**

Uitnodiging

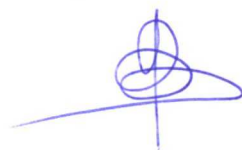
We geven u graag in overweging uw onderhandelingen te voeren in de inspirerende omgeving van één van de Waddeneilanden; we zijn ervan overtuigd dat u daar een goede basis kunt leggen voor een verdere samenwerking.

Vanzelfsprekend nodigen we u ook van harte uit om op een later moment 'live' kennis te komen maken met het prachtige Waddengebied. We ontvangen u graag en lichten u dan met alle plezier bovenstaande verder toe.

Hoogachtend,

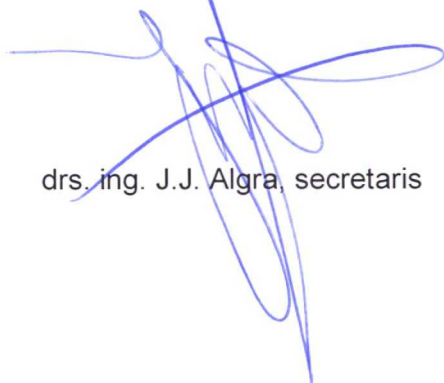
Mede namens de college van Gedeputeerde Staten van de provincies Noord-Holland en Groningen,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

in deren loco, eke Tolkerks.

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

drs. ing. J.J. Algra, secretaris